

סליחות ללילה שלישי

פתיחה. על סדר א"ב.

אל אמיץ עושה נפלאות, בקבצך פזורים מארבע הפאות,
גאולך יהודוך בעשותך נוראות. גואלנו יהוה יאהדנוהי
צבאות (ישעיה מ"ז ד):

יורשיך בעתות כאל, הושע וגאל מושיע וגואל, ויענו אל
לעמית אל, כה אמר יהוה יאהדנוהי צבאות גואלכם
קדוש ישראל (שם מ"ג י"ד):

זרע יעקב מצר הצילנו, חוסה וגאל ומעפר קוממנו,
טועמים כי פדה יהוה יאהדנוהי וירוממנו. את יעקב
וגאלו מיד חזק ממנו (ירמיה ל"א י):

יראתי ממעשי אשר בם אני מגאל, פאיש נתעב נאלח
גואל, לך שבת ושלתי במשאל, אם תגאל גאל

מסורת הפיוט: מושיע וגואל. א' מושיע גואל:

שפתי דעת

מארבע הפאות. ארבע רוחות העולם: וגואל
מושיע וגואל. הושע וגואל אותם אתה מושיע
וגואל: טועמים. כמו טעמו וראו (תהלים ל"ד ט'),
ענין ראה בלב: מגואל. מטונף: נאלח. נבאש:
גואל. טפש, כמו גואל שרי צוען (ישעיה י"ט ג):

מוצא שפתיך

כאל. כאלה, וכן אל לעומת אל: מושיע וגואל.
אתה המושיע וגואל: טועמים. ראה בעין הלב
ותוכן הדבר: מגואל. מטונף: נאלח. נבאש:
גואל. טפש:

הערות

גאולך. עם ישראל שגאלתם: יהודוך. יודוך:
הצילנו קוממנו. כצ"ל בסגול והנו"ן דגושה.
ור"ל הצל אותו, הקם אותו (נאמין ס"ט):
טועמים כי פדה ה'. עיין פי השפ"ד והמוצי"ש.
ולקו"ד יש לפרש שהוא ענין דיבור כמו בשנותו
את טעמו (תהלים ל"ד ט'), ור"ל אומרים הם
בתפילתם כי פדה ה' את יעקב וכך תפדה אותנו
שאנו בניו:

(רות ד' ד):

מלעיגים עלי יום יום, נואמים אין לכם פדיוס, שוחחים
ברוך נורא ואים. אשר לא השבית לנו גואל היום

(ע"פ רות ד' י"ד):

עורר ישע עמך וטובם, פלטם מיד צר חורש על-גבם,
צועקים לך בהגיון ניבם. גואלם חזק יהוה יאהדנוהי
צבאות שמו יריב ריבם (ע"פ ירמיה ב' ל"ד):

קראתיך יהוה יאהדנוהי בנעם קולי, רצני פצני מלא משאלי,
שית תעלה וארוכה למחלי. יהוה יאהדנוהי צורי
וגאלי (תהלים י"ט ט"ו):

פיוט לרבי יהודה הלוי ז"ל

סימן: על סדר א"ב. לחן: שופט כל הארץ. משקל: שש תנועות.

אליך אלכה, ועיני למעונך. בלב נשען עליך, משכתינו

מסורת הפיוט: אליך אלכה. א' ב' ג' ד' אלכה אליך:

מוצא שפתיך

שפתי דעת

מלעיגים. אר"ה: שוחחים. מדברים: חורש על
גבם. משל לעול הסבלות: תעלה וארוכה. במעשי ידיך אשוחח (תהלים קמ"ג ג'): חורש על
גבם. פסוק הוא (תהלים קכ"ט ג') על גבי חרשו
חורשים והוא משל לעול הסבלות והפרך: פצני.
ענין הפדיון, מן פצני והצילני (שם קמ"ד ז'): תעלה וארוכה. שתיים ענין רפואה, מן רפואות תעלה
(ירמיה מ"ו י"א) כי אעלה ארוכה לך (שם ל' י"ז): למחלי. לחליי, והוא הגלות המר ונמהר:

הערות

שוחחים וכו'. פי ואנחנו אומרים ברוך ה'
אשר לא השבית לנו גואל היום, אי"נ הוא דרך
צחות על הנוצרים שקוראים לאותו האיש
מושיע (נאמין ס"ט): עורר ישע. ע"ש עוררה
את גבורתך (תהלים פ' ג'): בהגיון ניבם.
ריה"ל: למעונך. למקום משכן כבודך: משכתינו.
שניהם ענין דיבור:
אליך אלכה. כצ"ל, והוא מעשה אומן ששתי
התיבות נשמעות במבטא אותו הדבר, וכן מוכיח
המשקל שש שש תנועות. וכ"ה בספר שירי
ריה"ל: למעונך. למקום משכן כבודך: משכתינו.

אֶל־רְצוֹנֶךָ. גֵּר וְתוֹשֵׁב בְּאֶהְלֶיךָ, לְמִצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ.
הִבִּיאוֹתַי אֵלֶיךָ, וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ (בראשית מ"ג ט):

דְּלִקוֹנִי מֵאֶהְבֶּיךָ (ס"א אֶהְבֶּיךָ), וְאַחֲרֶיךָ דְּלִקְתִּי. הַיּוֹתִי
מִקְרוֹבֶיךָ, וּמִקְרוֹבֵי רַחֲמֶיךָ. וְאַצֵּא בְּעַקְבֶּיךָ, קֵל
וְלֹא הִתְאַפַּקְתִּי. זְעֵמוֹנִי עוֹזְבֶּיךָ, וְאַנִּי בְךָ הִתְחַזַּקְתִּי. חוֹסֶה
בְּצֵל כְּנָפֶיךָ, לְאוֹר בְּאוֹר פָּנֶיךָ. הִבִּיאוֹתַי אֵלֶיךָ, וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ:

טוֹב יוֹם עַל אֲדַמַּת אֵל, מֵאֶלֶף בְּאֲדַמַּת זָר. יוֹם בְּחֶרְבוֹת
הַהֶרְאֵל, מֵאַרְמוֹן כָּל־מִנְזָר. פִּי בְּאֵלֶּה אֶגָּאֵל, וּבִזָּה
אֶעֱבֹד אַכֹּזֵר. לֶךְ לְבִדְךָ אֲנִי שׂוֹאֵל, וְלֹא בְּבִלְתֶּךָ אֲנִי נֶעְזֵר.
מֵעוֹז בִּימִינֶךָ, וּמִחֶסֶה לְמֵאֲמִינֶיךָ. הִבִּיאוֹתַי אֵלֶיךָ, וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ:

מסורת הפיוט: מנזר. א' מן זר:

שפתי דעת

דְּלִקוֹנִי. רדפוני וכן דלקתי, מן מדלוק אחרי פלשתים (ש"א ג' נ"ג): בעקבֶּיךָ. אחרֶיךָ, כמו אחרי ה' אלקיכם תלכו (דברים י"ג ה'). והוא לשון מקרא צאי לך בעקבי הצאן (שה"ש א' ח'), ר"ל בהליכות הצאן: ולא התאפקתי. ולא התעכבתי, והוא קרוב מן ולא יכול יוסף להתאפק (בראשית מ"ה א') וק"ל: טוב יום וכו'. כמ"ש כי טוב יום בחצריך מאלף (תהלים פ"ד י"א): מנזר. לובשי עטרות, ונזר מן מנזריך כארבה (נחום ג' י"ז):

הערות

את לבי: מאהביך. אותם שמראים עצמם כאוהבים (רש"י איכה א' י"ט): בעֶקְבֶּיךָ. כי יותר נכון (ולא בעקבֶּיךָ), ושורר שכ"ה בשירי ריה"ל (נאמ"ן ס"ט): קל. הייתי קל ברגלי: בך התחזקתי. אמונתי בך חזקה אותי: ההראל.

בְּפֶשֶׁי כְּחֶרֶב בְּצִיּוֹן, אֶל־טַל חוֹרֵב וְצִיּוֹן. סְתָרֵי סֵתֶר עֲלִיּוֹן,
לְגוֹר לְבָנוֹן וְשֶׁרִיּוֹן. עֵינֵי כְּעֵינֵי אָבִיּוֹן, לַחֲזוֹת בְּגִיַּא
חַזִּיּוֹן. פָּנֵי אֵל הַחֲבִיּוֹן, מְקוֹם לוֹחֹת וְגִלְיוֹן. צָרוֹר גְּזִי
אַרוֹנֶיךָ, סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ (תהלים קכ"ח ג'). הִבִּיאוֹתַי אֵלֶיךָ, וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ:
קוֹרָא לְאוֹר וְגוֹלָל, עֲרָבִים מִפְּנֵי בְּקָרִים. רַב מִהֵיּוֹת מִתְחַלֵּל,
שִׁמְךָ בְּפִי דוֹבֵר שְׁקָרִים. עַל שֵׁם אֲשֶׁר־בוֹ נִתְהַלֵּל,
מְחוֹלָלִים מְדַקְרִים. תִּמְכֹּר יָקָר לְזוּלָל, בְּנֵי צִיּוֹן הַיְּקָרִים.
הַפְּנִים בְּנֶיךָ, וְגַם הַצָּאן צֹאנְךָ (ע"פ בראשית ל"א מ"ג). הִבִּיאוֹתַי אֵלֶיךָ,
וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ:

מסורת הפיוט: לבנון. א' לגור לבנון:

מוצא שפתיך

כְּחֹרֵב בְּצִיּוֹן. כחום במקום ציה שהוא חום גדול כן חמימות לבי בקרבי מתאוה ונכסף לראות חורב וציון: סתרי וכו'. סתרי וקרוב לבי נכספים לביהמ"ק שהוא סתר עליון ולבנון ושריון הרים בא": גיא חזיון. ירושלים: החביון. בית קה"ק: וגליון. כלוב המונח בארון [ע"י הערות]: יקר לזולל. ישראל לאו"ה:

הערות

גיא חזיון. ירושלים, ע"ש שנתנבאו עליה רוב נבואות (רש"י ישעיה כ"ב א'): וגליון. ס"ת שהיה בארון הקדש (בבא בתרא י"ד ע"ב), ומ"ש המוצ"ש ז"ל צ"ע: צרוֹר גְּזִי אַרוֹנֶיךָ. שהם אוסף האוצרות שבארונך, וחזור על הלוחות והגליון: סביב לשולחניך. והארון הוא סביב ונגד השולחן (נאמ"ן ס"ט): על שם אשר בו נתהלל. נשתבח ונתפאר (ישעיה מ"ה כ"ה): מחוללים ומדוקרים. ע"ד כי עלך הורגנו כל היום (תהלים מ"ד כ"ג): מחוללים. מלה"כ מחולל מפשעינו (ישעיה נ"ג ה') נאמ"ן ס"ט:

פיוט לרבי משה אבן עזרא ז"ל. סימן משה.

לחן: שופט כל הארץ, או יחידה לחנות. משקל: שש תנועות.

בְּלִילִי עַל מִשְׁכְּבִי, עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי שְׁמַתִּי. וְהַתְּוֹדוֹת עָלֶי
חוּבִי, אֲשֶׁמּוֹרוֹת קִדְמָתִי. וְלַעֲמֹד עַל־מַצְבִּי, לִפְנֵי
יְהוָה^{יאהרונת} יִהְיֶה קִמְתִּי. לְרֹאוֹת מַה־יִּדְבָּר בִּי, וּמָה אָשִׁיב עַל
תּוֹכְחָתִי (חֲבִקוֹק ב' א').

מִי זֶה יַעֲמֹד לִפְנֵי, וְלֹא יִירָא מִחֶרֶן אָפוֹ. וְאִיכָּה יִדְרֹשׁ
רְצוֹנָיו, וְדָמִים מְלֹא כָפוֹ. וּמִמַּחֲשָׁבֵי יְדוֹנָיו, יִחְשְׁכוּ כִכְבִּי
נִשְׁפוֹ. וְהַקִּיפוּהוּ עוֹנָיו, כְּאַרְיֵה מִפֶּה וּמִפֶּה. וּמִפִּחְדּוֹ
בְּרַחֲתִי, וְאֵל חֲסִדוֹ אֲרַחֲתִי. לְרֹאוֹת מַה־יִּדְבָּר בִּי, וּמָה אָשִׁיב עַל תּוֹכְחָתִי:
שְׁכַחֲתִי טוֹב אֲדוֹנִיָּהם, וְנוֹשִׁים חֶסֶד פָּעָלוּ. כִּי אַחֲרֵי עֵינֵיהֶם,

מסורת הפיוט: והתודות. בסרע'ג להתודות: ידבר בי. א' ב' ג' ד' ידבר פי: מחרון. בסרע'ג חרון: ודוניו.
בסרע'ג עוניו: והקיפוהו עוניו. ג' ד' והקיפוהו אדוניו: ברחתי. בסרע'ג צרתי: ארחתי.
בסרע'ג ברחתי:

שפתי דעת

ודמים מלא כפו. מן ידכם דמים מלאו (ישעיה
א' ט"ו) ופי' שפיות דמים ובכלל זה זרע לבטלה
וגזל כמו שאז"ל כל הגזול מחבירו פרוטה כאילו
נוטל את נפשו (בבא קמא ק"ט ע"א): ארחתי.

הערות

עצות בנפשי שמת. איך להנצל מחטאי, ונקט לה"כ בתהלים (י"ג ג'): **והתודות.** כמו ולהתודות: עלי. על: **אשמורות קדמתי.** קדמתי לקום באשמורת הבקר: **ולעמוד.** בתפילה: **מה ידבר בי.** כז"ל, חבקוק (בי א'), וכ"ה בסדר רע"ג. (נאמ"ן ס"ט): **רצוני.** שירצהו ויקבלו: **יחשכו כוכבי נשפו.** כוכבי ערב (מלה"כ איוב ג' ט'): **והקיפוהו עוניו.** ע"י להמוצ"ש **טוב אדוניהם.** טובות השיית: **ונושים.**

תָּרוּ בְּעוֹלָם וְהִבְלוּ. וְשׂוֹא לְקַחוּ בְּיַדֵּיהֶם, וּבָאוּ אֶל הֵיכָלוֹ.
וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם, וּבְלִשׁוֹנָם יִכְזְבוּ־לוֹ. אָהָה כִּי תִפֹּל טַחְתִּי,
וּבִהְבֵּל בְּטַחְתִּי. לְרֹאוֹת מַה־יִּדְבָּר בִּי, וּמָה אָשִׁיב עַל תּוֹכְחָתִי:

הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, אֶל־תִּפֹּן לְמַעֲשֵׂינוּ. וַיּוֹם אֲנָשִׁים תִּנְסָה, בְּדִין
אֶל תִּנְסָנוּ. וּמַעֲרַמִּינוּ תִּכְסֶּה, וּמִי בִלְתֶּךָ מְכַסְּנוּ.
מַעֲזוֹ לִדֹּל וּמַחֲסֶה, לְאֲבִיוֹן בֶּךָ חֲסִינוּ. עֲנֵה מֵאֶסְרֶךָ פִּתְחָתִי,
וְכִדְבָּרְךָ סִלַּחְתִּי. לְרֹאוֹת מַה־יִּדְבָּר בִּי, וּמָה אָשִׁיב עַל תּוֹכְחָתִי:

מסתג'אב לרבי אברהם אבן עזרא ז"ל. על סדר א"ב.

אֲשֶׁרִי אָדָם בּוֹטֵחַ בְּךָ (תהלים פ"ד י"ג):

בְּךָ אֲמַץ חוֹשְׁלִים, בְּךָ בִּטְחוֹן כּוֹשְׁלִים, בְּךָ גִּאוֹת שְׁפָלִים,
אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹ לוֹ בְּךָ (שם פס' ו').

-

מסורת הפיוט: ועושה. בסרע'ג והוא עושה: אנשים. בסרע'ג אשמים: לאביון בך חסינו. בסרע'ג בשר
נא מחסינו: ענה. לית בסרע'ג:

מוצא שפתיך

שפתי דעת

תרו. מן ולא תתורו וכו' ואחרי עיניכם: ותפל
טחתי. פירשנוהו [בלילה שני בפיוט כמפעלי
(במדבר ט"ו ט"ל), וכמ"ש ז"ל עינא וליבא תרי
צור]:

חושלים. חלושים: כושלים. רפויי כח:

ויפתוהו בפיהם וכו'. לפי מחשבתם יפתוהו אבל

הוא יתברך חלילה לו מזה כי הוא יודע לבבם אלא שהוא יתברך מאריך להם ברחמיז מחמת תפילה או
תשובה שעושים אע"פ שאינה מלב ומנפש: תפל טחתי. פירשנוהו [בלילה שני בפיוט כמפעלי צור]:

ומערומינו. מן וכל מערומיהם הליבשו בדה"י (ב' כ"ח ט"ו):

חושלים. חלושים, מן כל הנחשלים (דברים כ"ה ח"י): **כושלים.** ענין רפויי תגבורת וכח:

הערות

שוכחים: ענה מאסרך פתחתי. בשרנו שפתחת מאסרנו בגלות:

בְּךָ דְּבִקּוֹ חוֹשְׁקִים, בְּךָ הוֹשִׁיעַ צוֹעֲקִים, בְּךָ וּבְטוֹבְךָ
אֲדוֹקִים, פְּעֻלַּת לַחוּסִים בְּךָ (שם ל"א ב').

בְּךָ זְמֶרֶת קֶרְבִּים, בְּךָ חַיּוֹת לִבָּיִם, בְּךָ טוֹב מַחֲשָׁבִים,
נִכְבְּדוֹת מְדַבֵּר בְּךָ (שם פ"ז ג').

בְּךָ יִגְדְּעוֹן לָצִים, בְּךָ פֶלֶם מְקַצְצִים, בְּךָ לּוֹחֲמִיךָ מִנְפָצִים,
וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ (שם נ"ה כ"ד').

בְּךָ מַלְכִי אֶתְפָּאֵר, בְּךָ גִּרִי יָאֵר, בְּךָ סְתוּמִים אֲבָאֵר,
כָּל־מַעֲיָנִי בְּךָ (שם פ"ז ד').

בְּךָ יַעֲזֹר נְדָכָאִים, בְּךָ פֶּאֶר צֶאֱצָאִים, בְּךָ צֶדֶק נִבְרָאִים,
וְעַמְּךָ יִשְׁמַחוּ בְּךָ (שם פ"ה ד').

בְּךָ קְרוֹבִיךָ יִחְזָקוּ, בְּךָ רְחוּמִיךָ יִצְטַדְּקוּ, בְּךָ שׁוֹחֲרֶיךָ
יִחְשָׁקוּ, וְיִשְׁמַחוּ כָּל־חוּסֵי בְּךָ (שם ה' י"ב).

מסורת הפיוט: הושיע. בסרע'ג הושיע: אדוקים. א' ב' ארקים ג' ד' דבקים: חיות. ס"א חרות, ובסרע'ג
חרות: לוחמך. בסרע'ג לוחמי: צדק. בסרע'ג צדקת: יחזקו. בסרע'ג יצדקו: יצטדקו.
בסרע'ג יחשקו: יחשקו. בסרע'ג יחזקו:

שפתי דעת

ארקים. ארצות: זמרת קרבים. מן וכל קרבי את ובטובך דבקים. כן הוא בסדר רע"ג וגירסא
שם קדשו (תהלים ק"ג א'): נכונה היא ודוק: פעלת וכו'. כמ"ש מה רב טובך
וכו' (תהלים ל"א ב'): זמרת קרבים. מן וכל קרבי
את שם קדשו (שם ק"ג א'):

הערות

הושיע צועקים. תשועת צועקים: בך יש להגיה אדוקים וכו"ה בספר שירי הראב"ע
ובטובך ארקים. כ"ה הגירסא בספרים (נאמ"ן ס"ט): קרבים. אברי הפנימיים:
ישנים (ע"י שפ"ד), ומוהרח"ך במוצ"ש הגיה דבקים ושכ"ה בסדר רע"ג ע"ש. וא"ץ אלא

בְּךָ תוֹחֵלֶת אֲמוּנָיִךָ, בְּךָ בִּקְשׁוֹ רְצוֹנְךָ, בְּךָ הֲרָאוּ מַצְפוּנֶיךָ,
נִגְלִיָּה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ (שה"ש א' ד').

אֲשֶׁרִי אָדָם בּוֹטַח בְּךָ:

ויאמר המעמד השייך ללילה זה (כללי המעמד ראה עמוד 758).

סימן: אני יצחק כנוי חזק.

בפיוט זה יש נוהגים לחזור בכל קטע פעם יבן בעניינו ופעם ישעה להגיגנו, ויש
החוזרים בסוף בלבד על שניהם.

יְבֹן בְּעֲנִינִי, וְאֵת לַחֲצִנִּי, יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי יֵרָאֵה: יִשְׁעָה
לְהַגִּיגָנִי, וְקוֹל לַחֲשָׁנִי, יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי יֵרָצָה:

אֲנֵא עֲנִי עֲמִי, רֵאֵה יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי. וְשׁוּעִי בְּעֵד לְאֲמִי, רֵצָה
יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי יֵבֹן:

נְפוּצִים בְּמִרְחָקִים, רֵאֵה יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי. עַל־כֵּן הֵם צוֹעֲקִים,
רֵצָה יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי יִשְׁעָה:

יֵד צָר נִחַתָּה בִּי, רֵאֵה יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי. לֵךְ בְּעֶטֶף לְבִי, רֵצָה
יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי יֵבֹן:

יוֹם אֲזַלְתָּ יָדִי, רֵאֵה יְהוֹאֲדָנִי יֵאָהֲדוּנִי. וְשִׁיחִי בְּמַעֲמָדִי, רֵצָה

מסורת הפיוט: תוחלת. בסרע'ג תהלת: בקשו. בסרע'ג יבקשו: הראו מצפונך. א' ב' ג' ד' קראו נאמינך:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

ישעה להגיגנו. יפנה לדיבורנו וצפצופינו
בתפילה, מן בינה הגיגי (תהלים ה' ב'): נחתה בי.
לשון ירידה, מן ותנחת עלי ירך (שם ל"ח ג'): אזלת ידי. הלך כח ישראל:

הערות

תוחלת אמוניך. תקות עם ישראל האמונים
עליך (מן כאשר ישא האומן את היונק, במדבר
י"א י"ב): הראו מצפונך. כ"ה בסי"א ובסדר
רע"ג וכצ"ל לפי הסימן שהוא ר"ת אברהם
(נאמ"ן ס"ט): יבן. כצ"ל הניקוד (נאמ"ן ס"ט): לך בעטוף
לבי. ריבוי התפילה בצרה נקרא עטיפה (רד"ק
תהלים ל"ח ג'):

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

צָר דָּמִי יִדְרֹשׁ, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְשִׁיר כְּבָשָׁמַיִם רֹאשׁ, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

תָּרַד וְאֵין נַחַת, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: הִגִּיגוּ כְּמִרְקָחַת, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

קָמוּ בִי קָמִים, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: תְּפַלְתִּי כְּסָמִים, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

כָּלֹא בְּמִסְרָת, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְהוֹמָה בְּאֲשֶׁמֹרֶת, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

נָתַן לְמִשְׁפָּה, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: קוּלוּ בְּעֵת יִשְׂא, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

זָדִים בְּעֵת יִרְעָצוּ, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְשִׁיר פִּיּוֹת פָּצוּ, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

יְקוּשִׁים בְּמַהְמוֹרֶת, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְשִׁיר כְּקִטְרֶת, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

מוצא שפתיך

שפתי דעת

במסורת. במאסר הגלות: הומה. צועק: ואין נחת. ואין מנוחה: הגיגו. דיבורו בתפילה, מן בינה הגיגי (שם ה' ב'): במסורת. במאסר הגלות: הומה. מן אשיחה ואהמה (שם נ"ה ח'). ענין צעקה: במהמורת. שוחה עמוקה, מן במהמורות כל יקומו (שם ק"מ י"א). ור"ל נלכדים בשוחת הגלות:

הערות

כבשמים ראש. בשמים חשובים (שמות ל' כ"ג): למשיסה. לבז: ירעצו. ענין שבירה והרס: פיות נחת. מנוחה: הגיגו כמורקחת. תפילתו תחשב פצו. ענין פתיחת הפה, מן פוצה פה (ישעיה י' לפניך כקטרת הסמים (שמות ל' ל"ה):

תָּרַפַּת עִם גְּבוּזָה, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: מִחֲנָה אֱלֹהִים זֶה, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

זְעוּפִים בְּגָלוּתָם, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְנִדְבוֹת פִּיּוֹתָם, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

קָצִים בְּחֵיָהֶם, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְנִיב שְׁפָתוֹתֵיהֶם, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

אֲסִירִי עָנִי וּבְרָזֵל, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְשִׁיר כְּרִיב נוּזֵל, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

בְּהִתְעַטֵּף נַפְשָׁם, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְאֶת־צִקּוֹן לַחֲשָׁם, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

עָנִי וְעַמְלִי, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְקוּלִי בְּצַר־לִי, רֵצָה יְהוָאֲדֹנָי

יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: יְבֹן:

נָא מִמְּכֹן חֲבִיּוֹן, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: וְשִׁבִּית בֵּת־צִיּוֹן, רֵצָה

יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה:

שְׂאוֹן קָמִי וְלוֹחֲצִי, רֵאָה יְהוָאֲדֹנָי יֵהְיוּנִי יֵהְיוּנִי יֵשׁוּעָה: עֲתָרִי בֵּת־פּוֹצִי, רֵצָה

שפתי דעת

מוצא שפתיך

כרביב נוזל. כמטר יורד: צקון לחשם. שפיכות תפילתם, שהוא פסוק (ישעיה כ"ו ט"ז): ממכון חביון. מן ושם חביון עוזו (חבקוק ג' ד'): שאון קמי. ענין המיה ורעש: עתרי פת (צפניה ג' י'). לצחות, ור"ל עתירתי ופתיחת פי בתפילה: עתרי בת פוצי. פסוק הוא (צפניה ג' י'), ופירושו שם אינו ענין לכאן והפייטן תפס אותו בלשון צחות. ור"ל עתירתי ופציון פי בתפילה:

הערות

ונדבות פיות. תפילות (תהלים קי"ט ק"ח): מלח"כ בהתעטף עלי נפשי (יונה ב' ח'): ממכון בהתעטף נפשם. כשנפש מעוטף ומעונה, חביון. ממקום כבוד החבוי:

כְּדָב שְׁפּוֹל אֶפְגְּשֶׁנּוּ. מָתִי רֹאשִׁי יְרוּם, וְעַת רָצוֹן אֶדְרֹשֶׁנּוּ.
מָתִי צוּרִי אָקוּם, אוֹסִיף עוֹד אֲבַקְשֶׁנּוּ. בִּקְנֹאתְךָ לְשִׁמְךָ,
וּלְעִירְךָ וּלְעַמְּךָ. עַד־מָתִי עֲשֵׂנָה, בְּתַפְלַת עַמְּךָ:

אוצר החכמה

פיוט לרבי יהודה הלוי. לחן עזרי יבוא. משקל: שמונה תנועות.

הֵיכַל יְהוָה^{יאהדנהי} וּמִקְדָּשׁ הַדּוֹמוֹ, גָּלָה כְבוֹדוֹ וּנְפִיזוֹ עִמּוֹ,
וּמִמְרַחֲקִים דּוֹרְשִׁים שְׁלוֹמוֹ, וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ (צפניה ב'
י"א):

גּוֹלִים בְּמַעְרָב בְּכוֹשׁ וּמִצְרִים, מְגִמַּת פְּנִיָּהֶם יְרוּשָׁלַיִם, נִגְדַּד
אֲבִיהֶם בְּשָׁמַיִם, לַעֲמֹד לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרֶךְ בְּשִׁמּוֹ (דברים י"ח). וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ:

אוֹבֵד בְּעֵינָם וְנִדָּח בְּשִׁנְעָר, לְדֶרֶךְ אֶרְצוֹ פִּיהוּ יַפְעָר, מִבֵּין
שְׁנֵי יְאֵבֵי יַעַר, וּמִתּוֹךְ צֶעַר יִחְזִיק בְּתַמּוֹ. וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ:
גָּלוּת צִיּוֹן אֲשֶׁר בַּסַּפְרָד, בְּמַעְרָב מִפְּזָר וּבְאֲדוֹם מִפְּרָד,
לְפָאֵת מִקְדָּשׁוֹ יִתָּר וַיִּיחָרַד, לְבָבוֹ כְּגִמּוּל אֶל־חֵיק אָמוֹ (תהלים
קל"א ב'). וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ:

מסורת הפיוט: דורשים. בסרעיג ידרשו: במערב. בסרעיג בערב: מקדשו. א' ב' ג' ד' מקדשי:

שפתי דעת מוצא שפתיך
אוסיף עוד אבקשנו. אבקש את ה' כמקודם ומאו, להזיק לכל מי שיפגוש, נ"ל:
ע"ש ובקשו ה' אלקיהם (הושע ג' ה'): מגמת. נוכח: יפער. יפתח:

הערות

גלה כבודו. מלה"כ שמואל א' (ד' כ"א): בבל: מקדשו. כי"נ דצ"ל (נאמין ס"ט): יתר
מגמת פניהם. מלה"כ חבקוק (א' ט'): בשנער. ויחרד לבנו. מלה"כ איוב (ל"ז א'):

הַצְבָּאוֹת. יְהוָה^{יאהדנהי} עַד־מָתִי, קֶץ הַפְּלָאוֹת. כָּמוֹס
בְּאַסְמִיךְ, וַחֲתוּם בְּחוֹתְמֶךָ. עַד־מָתִי עֲשֵׂנָה, בְּתַפְלַת עַמְּךָ:

וּבֵן שִׁמְתָּ מוֹשְׁבוֹ, מֵעַל כִּכְבִּי נְגוּהִים. אֵיךְ נָפַל כּוֹכְבוֹ,
וּמֵאֲוִרוֹתָיו כְּהִים. וּמִתּוֹךְ דָּוָה מִשְׁכְּבוֹ, נִכְסֵף לְבֵיתְךָ
וַיְהִים. מָתִי צוּרִי אָבֹא, וְאַרְאֶה פָּנַי אֱלֹהִים. לְשָׁקֵד בְּאוֹלָמְךָ,
וּלְחַזוֹת מִנְעַמֶיךָ. עַד־מָתִי עֲשֵׂנָה, בְּתַפְלַת עַמְּךָ:

דְּלוֹתֵי אֵיךְ אֶפְסָה, אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִגְלִיתִי. מַלְכוּת אַגַּג תִּנְשֵׂא,
וּתְשַׁפֵּל מַלְכוּתִי. וְשַׁעִיר חֵיל עֲשֵׂה, וַיִּתְגַּבֵּר בֶּן־
אִמְתִּי. מָתִי צוּרִי אַעֲשֵׂה, גַּם אֲנֹכִי לְבֵיתִי. בֵּית־הַדּוֹם
לַפְעַמֶיךָ, וְאַחוּז בְּמִרוֹמֶיךָ. עַד מָתִי־עֲשֵׂנָה, בְּתַפְלַת עַמְּךָ:

הֵן שׁוֹמְרֵי לֹא יָנוּם, וְאֲנִי לֹא אֲנִשְׁנוּ. אֶךְ בְּחֻטְאֵי הָעַצוּם,

מסורת הפיוט: וחתום. א' ב' ג' ד' יחתום: אך בחטאי. ב' אך חטאי:

מוצא שפתיך

לפעמיך. לרגליך, ע"ש הדום רגלי (ישעיה ס"ו
א'): במרומיך. ביהמ"ק של מטה מכון כנגד
ביהמ"ק של מעלה: שומרי וכו'. משעיר וכן אמה
שזכר: אך בחטאי וכו'. כצ"ל כמ"ש בדפוסים
ישנים, ופי' כדוב שכול אפגשנו קאי למ"ש הן
שומרי וכו' ופסוק מלא הוא בהושע (הושע י"ג ח')
אני ידעתך במדבר וגו' אפגשם כדוב שכול וגו'
כלומר אפגוש בהם כדוב השכול מבניו שדרכו

שפתי דעת

ובן שמת. ישראל, בני בכורי ישראל (שמות ד'
כ"ב): וחתום בחותמך. כמ"ש סתום וחתום הדברים
עד עת קץ (דניאל י"ב ד'): לפעמיך. לרגליך, מן
פעמי דלים (ישעיה כ"ו ו') שפירושו רגלים: ואחוז
במרומך. ביהמ"ק של מטה מכון כנגד ביהמ"ק של
מעלה: אך חטאי וכו'. נ"ל שכצ"ל, ור"ל חטאי
העצום אפגוש אותו כדוב שכול כי הוא מקטרג
בעדי תמיד וכינוי אפגשנו לחטא וק"ל:

הערות

וַחֲתוּם בְּחוֹתְמֶךָ כצ"ל, ועניינו מכוסה (נאמין
ס"ט): מֵעַל כּוֹכְבֵי נְגוּהִים. כמ"ש במגילה (ט"ז)
ע"א) עם ישראל משולים לכוכבים שכשהם עולים
עולים עד לרקיע: דוה. חולי. ויהים. יהמה:
דְּלוֹתֵי אֵיךְ אֶכְסֶה אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִגְלִיתִי. כ"ה

שׁוֹפֵךְ תַּחֲנֹה וְצוֹר מִתְעַלֵּם, שְׁמַע חֲרָפוֹת וַיְהִי כְּאֵלֶם, בְּשׁוּב
אֶת־שְׁבוֹת צִיּוֹן כְּחוֹלֶם, וּבִהְקִיצוֹ אֵין פּוֹתֵר חֲלוֹמוֹ. וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ
אִישׁ מִמֶּקוֹמוֹ:

מִתִּי אֶקְרָא וְאַתָּה תִּרְצֶה, וְאֵת מִשְׁפָּטִי לְאוֹר תּוֹצֵא, וַיִּנְדַּע
יוֹם תַּצִּיל וְתַפְצֶה, אִמֶּת כִּי־רוֹצֶה יְהוָהוּ ^{יאהדונהי} בְּעַמּוֹ ^{(שם קמ"ט}
(ד'). וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אִישׁ מִמֶּקוֹמוֹ:

תוכחה. סימן: יוסף בן סלי.

שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים, אֶל־אֵל יוֹשֵׁב הַפְּרוּבִים ^(ב' פעמים).

שׁוּבֵי נַפְשֵׁי לְקוֹנֵךְ, וְהַפְּלִמִּי מֵעֲוֹנֵךְ. עַד־מִתִּי תָלִין בְּקִרְבֶּךָ,
מִחֲשָׁבוֹת אוֹנֵךְ ^(ירמיה ד' י"ד): יוֹם דִּינֵךְ שְׁכַחַת, וְצוֹר עֲזָךְ זָנַחַת.
רַדְפָּת יֵצֵר הוֹלֶם, מֵאֲנַת הַפָּלֶם ^(שם ג' ג'): וְאַחֲרֵי רְאוֹת עֵינֶיךָ,
הִלְכוּ רַעֲיוֹנֶיךָ. וּמוֹסֵר לֹא שָׁמְעוּ, גַּם הַפָּלֶם לֹא יִדְעוּ ^{(ע"פ ירמיה}
ו' ט"ו, וע"ש ח' י"ב):

מסורת הפיוט: אל חיק אמו. בסרעג עלי אמו: ויהי כאלם. בסרעג יושב כאלם: בשוב את שבות. א'
ב' ג' ד' בשוב ה' את שבות: כחולם. בסרעג היה כחולם: לאור תוצא. א' יצא:

מוצא שפתיך

יתר. יקפוץ לבבו לביהמ"ק: כגמול וכו'. כתינוק
הנגמל מחלב שמשותק לחיק אמו כן לבבו
לביהמ"ק: כחולם. ע"ש בשוב וגו' היינו כחולמים
(תהלים קכ"ו א'):
אונך. מן עמל ואון (תהלים י' ד'): חולם. משבר

הערות

בשוב את שבות. כצ"ל לפי המשקל, וכ"ה בספר
שירי ריה"ל ובסרעג: ויודע יום וכו'. ביום
בעמו: אונך. עניינו רשע:

שְׁמַלְת גִּילִי אֶקְרַע, כִּי פָנִי לַעֲשׂוֹת רָע. כַּחֲלָמִישׁ שְׁמַתִּי,
עַל כֵּן לֹא נִכְלַמְתִּי ^(ישעיה ב' ד'): פָּרִי כַחֲשֵׁי אֶכְלָתִי, וְעַל פִּשְׁעֵי
סִבְלָתִי. נִשְׁאַתִּי חֲרָפְתִּי, בְּשָׁתִּי וְגַם־נִכְלַמְתִּי ^(ירמיה ל"א י"ח):

בָּנִים לֹאֵל חָטְאוּ, וְלִמִּי יֵשַׁע צָמְאוּ, בְּזִכְרָם כָּל־אֲשֶׁר אֲשָׁמוּ,
יִבְשׁוּ וַיִּכְלָמוּ ^(תהלים ל"ה ד'): נִאֲלַמְתִּי דוּמְיָה, וְנִפְשִׁי בִּי
הוּמְיָה. בְּשׁוּרֵי הָרִי עֲוֹנִי, כִּסְתָה כְלָמָה פָּנִי ^(שם ס"ט ח'): סִרְתִּי
מִנִּי דֶרֶךְ, לְזֹאת אֶסְפֵּךְ עַל־יָרֵךְ, מִחֲטָאתִי פָּחַדִּי, וּכְלָמְתִּי
נִגְדִּי ^(שם מ"ד ט"ו): שְׁעָפִי יִשְׁיבוּנִי, וּמִחֲשָׁבוֹתִי יִרְיֹבוּנִי. הֲרוּדָף
רַע וּמִזְמוֹת, לֹא יִסַּג כְּלָמוֹת ^(מִיכָה ב' ו'): לְמִשְׁרָתִּי בְּעַד נַפְשִׁי,
יֵצֵא מִלְכִּי וּקְדוּשִׁי, בְּסוֹד בָּרִים תְּשִׁימוּהָ, וְגַם לֹא תִכְלִימוּהָ
(ע"פ רות ב' ט"ו): יְהִי־חֲסִדְךָ לְנַחֲמָנִי, וְחֲמַלְתָּךְ תִּקְדְּמָנִי. יוֹדַע
כָּל־נַעְלָם, אֶל־יֵשׁוּב דֶּךְ נִכְלָם ^(תהלים ע"ד כ"א):

מסורת הפיוט: הרי עונני. א' חרי עני: הרודף. א' ו' הרודף: לא יסג. א' לא יוסג:

שפתי דעת

כחלמיש. חוזר למעלה לכי פני וכו': דומיה. לשון
שתיקה, ופסוק הוא (תהלים ט"ל ג'): הרי עונני.
עוונות גדולים כהרים: שעפי. מחשבותי, ופסוק
הוא באיוב (כ' ב'): מזימות. מחשבות רעות: לא
יסג כלימות. כצ"ל כלשון הפסוק במִיכָה (ב' ו'),
ופרושו כאן לא די לו כל כלימות כנ"ל וק"ל:

מוצא שפתיך

ומכתת: בשורי. בהביטי: שעפי. מחשבותי:
ומזימות. מחשבות רעות: לא יסג כלימות. פסוק
הוא במִיכָה (ב' ו'), ועניינו השגה וקריב כמ"ש שם
המצודות. והרצון בו כאן הוא בתמיהה, ותיבת
הרודף בה"א התימה בשוא פתח. נ"ל: בסוד. מן
בסוד ישרים (תהלים קי"א א'):

הערות

כחלמיש. סלע חזק, ועניינו לא בושתי לעשות
רע: כחשי. לשון כחש וכו': מני דרך. מן דרך
הישר: לא יסג. עי' פי' השפ"ד. וכנראה מפרש
יסג כמו סגי בארמית. והרב מוצ"ש פי' שהוא

שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים, אֶל־אֵל יוֹשֵׁב הַפְּרוּבִים (ב' פעמים).

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים, וּמִתְנַהֵּג בַּחֲסִידוֹת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ, מַעֲבִיר רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן. מְרַבֵּה מַחִילָה לַחֲטָאִים (הט"ז בדגש חזק), וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל־בָּשָׂר וְרוּחַ, לֹא כִרְעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל! הוֹרֵתָנוּ לִזְמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, זָכַר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, כִּמּוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לָעָנּוּ מִקֶּדֶם, וְכֵן כְּתוּב בַּתּוֹרָתְךָ (בתורתך): וַיֵּרֶד יְהוָה יְהוָה בָּעָנָן וַיִּתְּצַב עַמּוֹ שָׁם. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יִפְסִיק מַעַט, יְהוָה יְהוָה: וְשֵׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה יְהוָה | עַל־פְּנֵי וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה | יְהוָה יְהוָה (טוב למנות את י"ג מדות בפרקי אצבעות יד ימין) א אל ב רחום ג וְחַנּוּן ד אֶרֶךְ ה אֵפִים ו וְרַב־חֶסֶד ז ואמת: ח נֶצֶר חֶסֶד ט לְאֵלִפִּים י נִשָּׂא עֵינָיו יא וּפָשַׁע יב וְחַטָּא יג וְנִקָּה:

וּסְלִיחָתָהּ לְעוֹנֵינוּ וּלְחַטָּאתֵינוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

חטאנו. על סדר א"ב.

חטאנו צורנו, סלח לנו יוצרנו:

אֲשִׁיחָה עִם־לִבִּי, שְׁבָרִי וְעֲצָבִי וְכֹאֲבִי, זְדִים גְּרִשׁוֹנֵי מִפִּית אֲבִי, וַיִּהְיוּ־אֲבָן בִּי (איכה ג' ב"ג): בִּי נָמוּ גְדוּלוֹת

שפתי דעת

מוצא שפתיך

נמו גדולות להעליזי. מדברים גדולות נמו. דיברו: להעליזי. ענין רעדה: להרעיד אותי, מן למען יעלוזו (ירמיה נ"א ט"ל) לפי רבנו יונה בשרש עלו [ויותר נכון לגרוס להעליזי, ופירושו להוציא עלי לעז. נאמ"ן ס"ט]:

הערות

וידו. ענין זריקה והשלכה:

לְהַלְעִיזִי, וּכְרַחֵל נַאֲלַמְתִּי לְפָנֶי גּוֹזִי, וְלֹא עֲזַבְתִּיךָ בְּיוֹם גּוֹזִי, כִּי מִפְּעֵי אֲמִי אַתָּה גּוֹזִי (תהלים ע"א ו'). חטאנו: גְּזִי חָל פְּרָצִי לְגִדְרֵךְ, וְהַגְבִּילֵנִי מוֹל סִין דָּתוֹ לְסִדּוֹר, וְנֶאֱמַר אֲנֹכִי שׁוֹכֵן מְדוּרָה, זֶה־שָׁמִי לְעוֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדוֹר דוֹר (שמות ג' ט"ו): דוֹר עֲקָשׁ יוֹנָה פוֹתָהּ, עֲשׂוֹת עֵגֶל נִפְשָׁה אֲוִתָּהּ, וּבִעְוֹן מִיכָה מִמְּעוֹנָה גָּלְתָהּ, כִּי־מֵאֵת יְהוָה יְהוָה הִיָּתָה (יהושע י"א כ'). חטאנו: הִיָּתָה זְקוּפָה גְּאוּת גְּאוּנָנוּ, כִּנָּם לֹא יִהְיֶה־לָּךְ – אֲדִיר אֲדוּנָנוּ, הַפְּרָנוּ וְנִדְמִינוּ בְּעוֹנֵנוּ, הַמַּחֲפִּים לַמּוֹת וְאִינָנוּ (איוב ג' כ"א): וְאִינָנוּ מִנְּהִיג בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לַחֲזוֹת, וְנִסְתַּלְקָה מִפָּנֵינוּ שְׂכִינַת מְגִלָּה רְזוּת, וְנִתְּנָנוּ לַשְׁמָה וּלְבִזּוֹת, שָׁמוּ שָׁמִים עַל

מסורת הפיוט: ונאם אנכי. א' ונס אנכי. נאלמתי. א' נתתי: פותה. א' דמתה:

מוצא שפתיך

שפתי דעת

ביום גוזי. הוי"ן בדגש, מענין קרחי וגוזי על בני תענוגך (מיכה א' ט"ז), ור"ל תלשי שער ראשך וגוזי אותם במספרים דרך צער ואבל על בניך שגלו ממך. נ"ל: אתה גוזי. ענין הסרת הדבר ממקומו: סין. סיני: כנס. ענין אמירה, ונמשך לאדיר אדונינו כלומר כנס אדיר אדונינו לא יהיה לך: ונדמינו. ענין כריתתה: [ונתנו. כצ"ל דגש בנו"ן שניה והיא לשון מסירה עי' בעזרא (ט' ח')]

הערות

גוזי. כ"ה הניקוד בספרים שלפנינו, ועי' להשפ"ד. ויותר נראה להגיה גזי כי היחיד גז. או גוזי הגימ"ל בשורוק ור"ל ביום שגוזזתי מבנין פועל, וכי"ב כאשר יבער הגלגל עד תומו (מ"א י"ד יו"ד). (נאמין ס"ט): חל פּרָצִי לגדור. התחיל לגדול את הפרצות שבעם ישראל בצאתם ממצרים: ונאם. אמר: מדור. שמים: יונה פותה. המשילם ליונה הנפתת בקלות כי תמהר לרדת אל הרשת לאכול מן הזרעים שבה ואינה מבחנת כי שם תלכד (מצודות הושע ז' י"א): אֲוִתָּהּ. רצתה: ובעוון מיכה. שעשה פסל (שופטים י"ז): היתה זקופה. גאוותינו במעמד הר סיני היתה זקופה: רזות. סודות:

זאת (ירמיה ב' י"ב). חטאנו: זאת גם אדון בחורב, כנם לא־תשא לשוא שם ערב, אלות וכחש הרביתי וכלתני חרב, ועצמי־חרה מני־חרב (איוב ל' ל'): חרב אכלני כהתעוני תועים להקשיבם, ויראת שדי לא־שמו על־לפם, וגרשו בושם מבית רבם, הן לא בידם טובם (שם כ"א ט"ז). חטאנו: טובם כדרשתי כל־מתי סודי תעבוני, וחרפוני ואיבוני, והפוני ועצבוני, לכן שעפי ישיבוני (שם כ' ב'): ישיבוני שעפי ורחשי, כנם זכור ושמור משיב נפשי, וחללתי שבת קדשי, ויקם בי כחשי (שם ט"ז ח'). חטאנו: כחשי אודה לצורי וגאלי, כבוד אב ואם המרתי בעקולי, לא־אמין כי־יאזין קולי, אם־רשעתי אללי לי (שם י' ט"ז): לי גזרו גזרות עלי, ועל רוע מעללי, עורי נקר מעלי, מי יתן איפוא ויפתבון מלי (שם י"ט

מסורת הפיוט: כהתעוני בכל הדפוסים בהתעוני ועי הערות: מבית רבם. א' מבית נגם: ישיבוני שעפי ורחשי. א' ישיבוני עוני ישיבוני. וב' הובאה נוסחא בין סוגריים במקום ורחשי ושיבושי:

שפתי דעת

צ"ד י"ז, עיין בשרש דום: רבם. ג"ל שכצ"ל: ולרש"י שם. דע"ה (דוד עידאן הי"ד): חרה. ענין מתי סודי. אנשי סודי, ופסוק הוא באיוב (איוב י"ט ט"ט): שעפי ורחשי. ג"ל שכצ"ל. ושניהם פירושם לשון מחשבה, רחשי מן רחש לבי דבר טוב (תהלים מ"ה ב') וכפל הענין במלות שונות: המרתי. החלפתי, מן ואם המר ימר (ויקרא כ"ז י').

הערות

זאת גם אדון בחורב כנם לא תשא וכו'. וגורשו בושם. גורשו ישראל בבושה: שומו שמים על זאת (שהזכיר הפייטן קודם) ואיבני. כצ"ל הניקוד מלה"כ ואיבתי את אויבך (שמות כ"ג כ"ב). נאמין ס"ט: כנם שמו זכור. דיבור שמור וזכור: משיב נפשי. שבת שהיא מנוחה לנפש (מלה"כ רות ד' ט"ו): אללי לי. או לי (איוב י' ט"ו): נקר. ענין נקיבה ושבירה: שבוות: כצ"ל (נאמין ס"ט):

כ"ג). חטאנו: מלי יהפכו בלי מדע, כי הכעסתי לצור ממרחק יידע, ותפשתי לרצותך אלהים ביהודה נודע, פי־תמול אנחנו ולא נדע (שם ח' ט'): נדע כצוית לא תרצח פעלה, ורצוח הפרנו בהמלה, ועתה שבנו אליך חוסה בחמלה, בני יעקב ויוסף סלה (תהלים ע"ז ט"ז). חטאנו: סלה צרחת בקול רעמיה, לא תנאף בעקומך, ואם העוינו והרשענו שבנו לרחמיה, עד־מתי עשנת בתפלת עמך (שם פ' ה'): עמך אסור בכלא בנולו, על רב פשעו ומעלו, כעבד ישאף צלו, וכשכיר יקוה פעלו (איוב ד' ב'). חטאנו:

ויאמר וידוי ונפילת אפים (בעמוד 160), וימשיך עד סוף הסליחות כמו ביום הראשון.

מסורת הפיוט: נראה שחסר בידוי ההמשך עד אות תיו, ושלש דברות לא תגנוב לא תענה ולא תחמוד (נאמין ס"ט):

מוצא שפתיך

שפתי דעת

עוות: בלי מדע. אין מבין וידוע מרוב הצרות: יהפכו בלי מדע. מרוב הצרות יהפכו דברי לבלי פעולה. אדם פעולת הש"ת: בהמולה. בשאון עם: צרחת. ענין הגבהת קול: בקול רעמך. פעולת השם: הפרנו בהמולה. בשאון עם בקולות על הר סיני: בעיקומך. עקמימות מלשון רז"ל: ענין הרמת והגבהת קול, מן יריע אף יצריח (ישעיה מ"ב י"ג). והיינו דקאמר בקול רעמך ור"ל בקולות על הר סיני: לא תנאף בעיקומיך. ר"ל שצוה השם ב"ה לאדם שלא ינאף ברשעותו ועקמימותו אלא לשם מצוה מצות פריה ורביה ומצות עונה:

הערות

ממרחק יידע. מהשמים ייסר החוטאים (תהלים קל"ח ו'). ותפשתי. כך, כביכול: כי תמול אנחנו ולא נדע. ימינו בעוה"ז קצרים וכאילו אתמול נולדנו ולכן לא נדע היאך ננהג (מלה"כ איוב ח' ט'): עשנת. ענין חרון אף: כעבד ישאף צלו. והוא מחכה לעת גאולתו כעבד השואף לעת צל הערב לנוח ממלאכתו (איוב ז' ב'). וכשכיר יקוה פעלו. המקוה לעת השלמת פעולתו (שם):

כ"ג. חטאנו: מלי יהפכו בלי מדע, כי הכעסתי לצור ממרחק יידע, ותפשתי לרצותך אלהים ביהודה נודע, כי תמול אנחנו ולא נדע (שם ח' ט'): נדע כצוית לא תרצח פעלה, ורצוח הפרנו בהמלה, ועתה שבנו אליך חוסה בחמלה, בני יעקב ויוסף סלה (תהלים ע"ז ט"ז). חטאנו: סלה צרחת בקול רעמיה, לא תנאף בעקומך, ואם העוינו והרשענו שבנו לרחמיה, עד-מתי עשנת בתפלת עמך (שם פ' ה'): עמך אסור בכלא בנולדו, על רב פשעו ומעלו, כעבד ישאף צלו, וכשכיר יקנה פעלו (איוב ד' ב'). חטאנו:

ויאמר וידוי ונפילת אפים (בעמוד 160), וימשיך עד סוף הסליחות כמו ביום הראשון.

מסורת הפיוט: נראה שחסר בידוי ההמשך עד אות תיו, ושלש דברות לא תגנוב לא תענה ולא תחמוד (נאמן ס"ט):

שפתי דעת

מוצא שפתיך

עוות: בלי מדע. אין מבין וידוע מרוב הצרות: יהפכו בלי מדע. מרוב הצרות יהפכו דברי לבלי פעולה. אדם פעולת הש"ת: בהמולה. בשאון עם: צרחת. ענין הגבהת קול: בקול רעמך. פעולת השם: הפרנו בהמולה. בשאון עם בקולות על הר סיני: בעיקומך. עקמימיות מלשון רז"ל: ענין הרמת והגבהת קול, מן יריע אף יצריח (ישעיה מ"ב י"ג). והיינו דקאמר בקול רעמך ור"ל בקולות על הר סיני: לא תנאף בעיקומיך. ר"ל שצוה השם ב"ה לאדם שלא ינאף ברשעותו ועקמימותו אלא לשם מצוה מצות פריה ורביה ומצות עונה:

הערות

ממרחק יידע. מהשמים ייסר החוטאים (תהלים קל"ח ו'): ותפשתי. כך, כביכול: כי תמול אנחנו ולא נדע. ימינו בעוה"ז קצרים וכאילו אתמול נולדנו ולכן לא נדע היאך ננהג (מלה"כ איוב ח' ט'): עשנת. ענין חרון אף: כעבד ישאף צלו. והוא מחכה לעת גאולתו כעבד השואף לעת צל הערב לנוח ממלאכתו (איוב ז' ב'): וכשכיר יקנה פעלו. המקוה לעת השלמת פעולתו (שם):